

Livet som højskolelærer 2015

Indledning

Denne rapport indeholder resultaterne af en undersøgelse af livet som højskolelærer i 2015. Svarene er indsamlet ved brug af websurvey i perioden 5. oktober til 20. oktober 2015.

Den samlede svarprocent er 52 pct. svarende til 248 højskolelærere. Det er dog ikke alle lærere, som har gennemført hele spørgeskemaundersøgelsen, og svarprocenten vil derfor ikke være lige høj for alle spørgsmålene.

Den følgende rapport er struktureret som følger:

- Afsnit 1: Baggrundsoplysninger
- Afsnit 2: Løn- og ansættelsesvilkår
- Afsnit 3: Undervisning og øvrige arbejdsopgaver
- Afsnit 4: Oplevelse af livet som højskolelærer
- Afsnit 5: Højskolelærernes kompetencer
- Afsnit 6: Efteruddannelse – ønsker og praktiske begrænsninger
- Afsnit 7: Højskolelærernes fremtidsudsigter

Det er forfatterens vurdering, at resultaterne af undersøgelsen i en vis grad kan siges at gælde alle højskolelærere. Da der ikke foreligger registerdata på alle højskolelærere i form af f.eks. køn, alder, højskoletype, osv., kan det dog ikke fastslås entydigt. Rapportens formål er dog i mindre grad at komme med endegyldige sandheder, men snarere at inspirere og skabe debat om tilværelsen som højskolelærer i 2015.

God fornøjelse med læsningen!

Livet som højskolelærer 2015

Indholdsfortegnelse

Afsnit 1: Baggrundsoplysninger	3
1.1. Køn og alder	3
1.2. Civilstatus og børn	3
1.3. Uddannelsesbaggrund	3
1.4. Højskoletype	4
1.5. Bopæl	5
Afsnit 2: Løn- og ansættelsesvilkår	6
2.1. Ansættelsestype	6
2.2. Ansættelsesgrad blandt deltidsansatte	6
2.3. Anciennitet	6
2.4. Brug af ny løn i ansættelsesaftaler	6
2.5. Kendskab til højskolens intro-, personale- og efteruddannelsespolitik	8
2.6. Aftale om tidsfordeling på forskellige arbejdsområder	8
2.7. Holdning til højskolens politikker og egne arbejdsvilkår	9
Afsnit 3: Undervisning og øvrige arbejdsopgaver	10
3.1. Arbejdsårets indhold	10
3.2. Højskolelærernes primære undervisningsfag	10
3.3. Varetagelse af arbejdsopgaver udover undervisning	11
Afsnit 4: Oplevelse af livet som højskolelærer	13
4.1. Det mest betydningsfulde ved at være højskolelærer – åbne svar	13
4.2. Rangering af det mest betydningsfulde ved at være højskolelærer – lukkede svar	14
4.3. Det mest udfordrende ved at være højskolelærer – åbne svar	15
4.4. Det mest udfordrende ved at være højskolelærer – lukkede svar	15
Afsnit 5: Højskolelærernes kompetencer	17
5.1. De tre vigtigste kompetencer som højskolelærer	17
5.2. De tre vigtigste udviklede kompetencer som højskolelærer	18
Afsnit 6: Efteruddannelse – ønsker og praktiske begrænsninger	19
6.1. Udvikling af kompetencer ved efteruddannelse	19
6.2. Forslag til andre efteruddannelsesmuligheder	20
6.3. Udfordringer i forbindelse med deltagelse i efteruddannelse	20
Afsnit 7: Højskolelærernes fremtidsudsigter	22
Tabel- og figurliste	23

Livet som højskolelærer 2015

Afsnit 1: Baggrundsoplysninger

1.1. Køn og alder

I undersøgelsen indgår 58 pct. mænd og 42 pct. kvinder. I tabellen nedenfor fremgår aldersfordelingen af respondenter i undersøgelsen. Som det ses er minimumsalderen 22 år, maksimumalderen 70 år og gennemsnitsalderen for en højskolelærer er 43,8 år.

Tabel 1.1. Højskolelærernes aldersfordeling

Spørgsmål: *Hvad er din alder?*

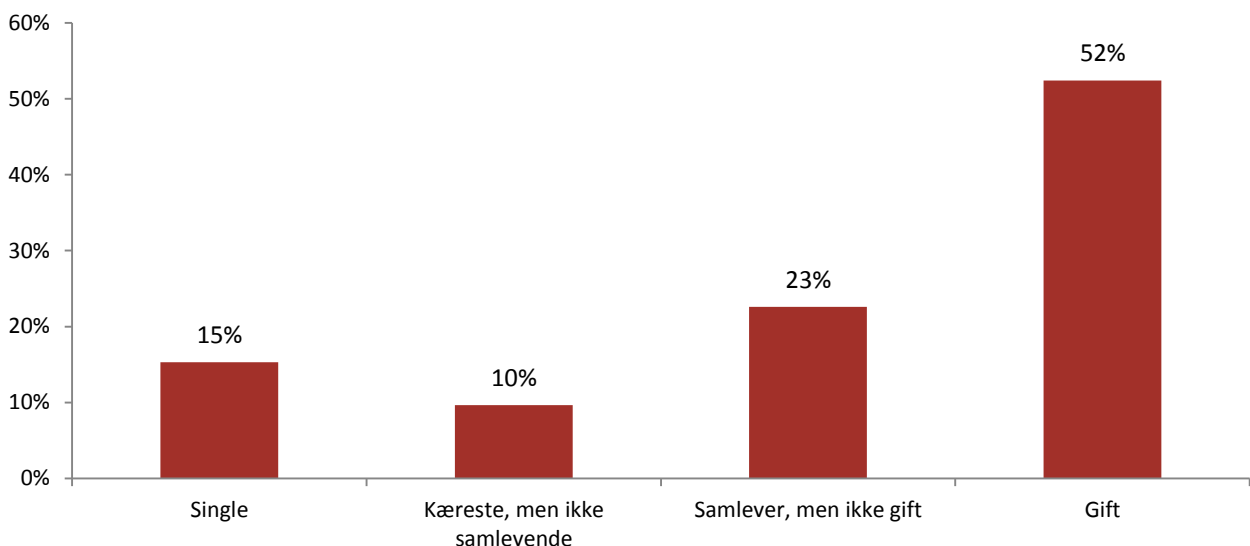
	Minimum	Gennemsnit	Maksimum
Alder	22 år	43,8 år	70 år

1.2. Civilstatus og børn

Figur 1.1. nedenfor giver et overblik over respondenternes civilstatus forstået som, hvilken samlivsform de praktiserer for øjeblikket. Det ses her, at lidt over halvdelen er gift, mens cirka en fjerdel bor sammen med et andet menneske, som de ikke er gift med. Endelig er 15 pct. af højskolelærerne singler, mens 10 pct. har en kæreste, som de ikke bor sammen med.

Figur 1.1. Højskolelærernes civilstatus

Spørgsmål: *Hvad er din civilstatus?*

I tillæg hertil angiver 78 pct., at de har børn, mens 22 pct. angiver, at de ikke har børn.

1.3. Uddannelsesbaggrund

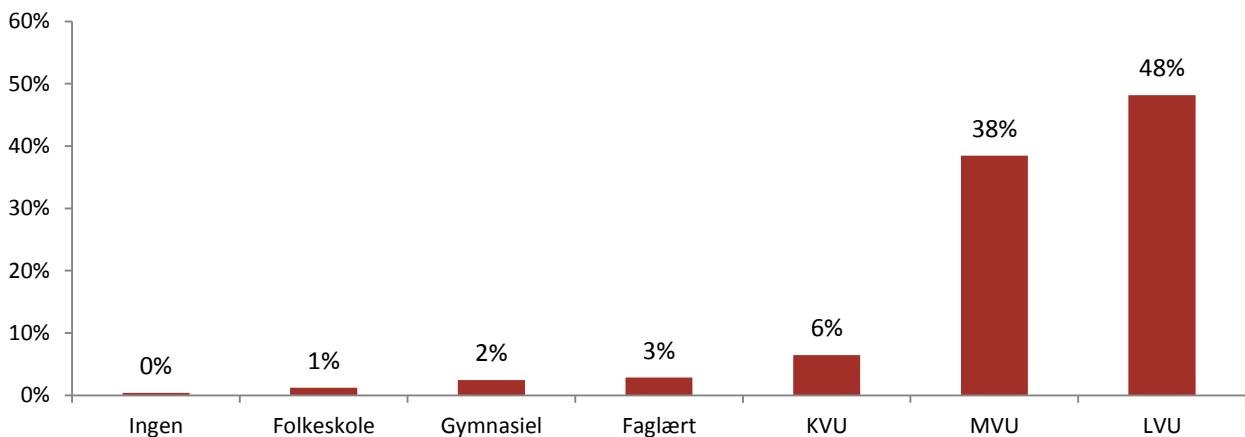
I figuren nedenfor ses højskolelærernes uddannelsesmæssige baggrund. Det ses tydeligt, at højskolelærerne primært har mellemlange- eller lange videregående uddannelsesbaggrunde, idet hele 86 pct. har en

Livet som højskolelærer 2015

uddannelsesbaggrund indenfor én af disse to kategorier. De mellemlange videregående uddannelser dækker typisk over seminarieuddannelser, mens de lange videregående uddannelser typisk er kandidatstudier på universitetet samt kunst- og musikakademiske uddannelser.

Figur 1.2. Højskolelærernes uddannelsesbaggrund

Spørgsmål: *Hvad er din sidst afsluttede uddannelse?*

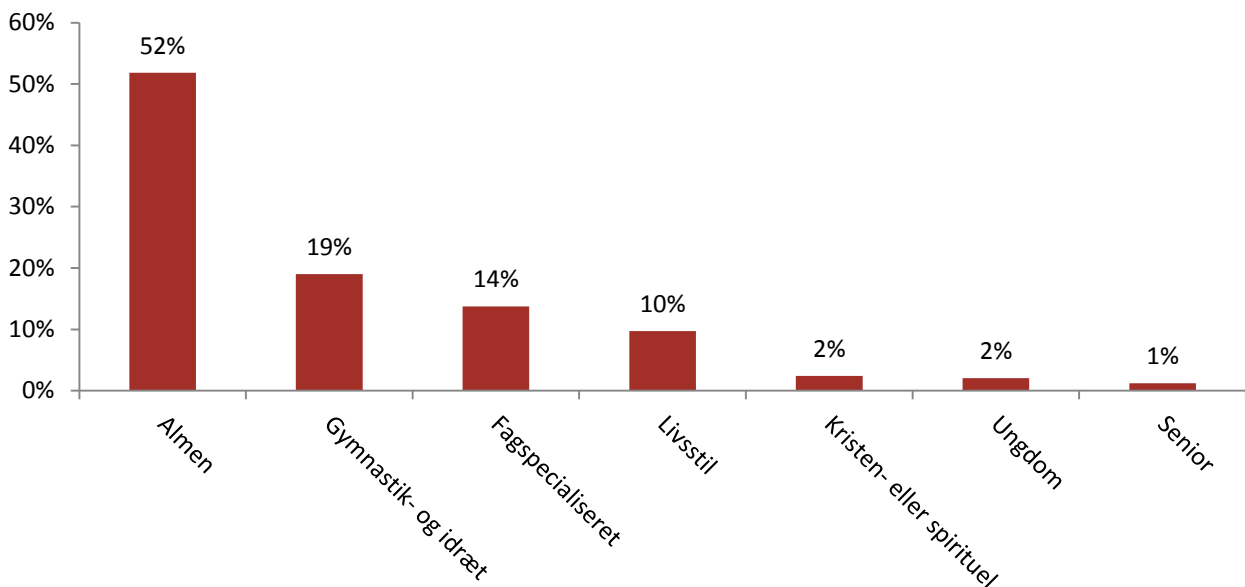
Note: KVV = Korte videregående uddannelse (2-3 år), MVU = Mellemlang videregående uddannelse (3,5-4,5 år) og LVU = Lange videregående uddannelse (5-6 år).

1.4. Højskoletype

De danske højskoler er opdelt på en række forskellige skoletyper. I figuren nedenfor ses det, hvorledes højskolelærerne fordeler sig på de forskellige skoletyper.

Figur 1.3. Højskoletype

Spørgsmål: *Hvilken af følgende skoletyper tilhører din skole?*

Blandt de højskolelærere, som har besvaret spørgeskemaet, er lidt over halvdelen tilknyttet almene højskoler. Herefter følger gymnastik- og idrætshøjskolerne, de fagspecialiserede højskoler og livsstilshøjskolerne,

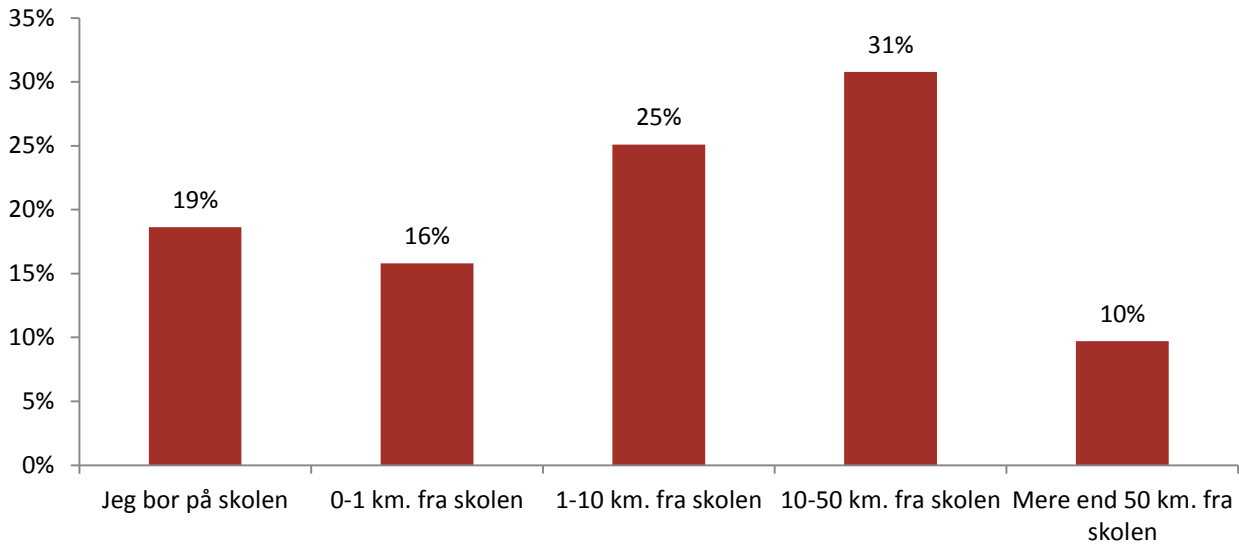
Livet som højskolelærer 2015

hvor mellem 19 pct. og 10 pct. af lærerne er tilknyttet. Endelig ses det, at det kun er et fåtal, som er ansat på kristne/spirituelle højskoler, ungdomshøjskoler og seniorhøjskoler.

1.5. Bopæl

Figur 1.4. Højskolelærernes afstand til den højskole, hvor de er ansat

Spørgsmål: *Hvor langt bor du fra skolen?*

I Figur 1.4. ovenfor ses afstanden mellem højskolelærernes bopæl og højskolen, hvorpå de er ansat. Figuren viser store forskelle højskolelærerne imellem. Først kan det understreges, at cirka en ud af tre højskolelærere bor på eller i umiddelbar gåafstand fra skolen (0-1 km.). Derudover bor en fjerdedel mellem 1 og 10 kilometer fra deres arbejdsplads. Endelig har fire ud af ti mere end 10 kilometer på arbejde, mens én ud af ti højskolelærere har mere end 50 kilometer i transportafstand til og fra arbejde.

Livet som højskolelærer 2015

Afsnit 2: Løn- og ansættelsesvilkår

2.1. Ansættelsestype

Resultaterne af denne undersøgelse baseres udelukkende på fastansatte højskolelærere. Blandt de fastansatte højskolelærere angiver 70 pct., at de er fuldtidsansatte, mens 30 pct. er deltidsansatte.

I undersøgelsen indgår ligeledes svar fra 18 viceformænd, hvilket svarer til 7 pct. af besvarelserne.

2.2. Ansættelsesgrad blandt deltidsansatte

Som skrevet ovenfor angiver 30 pct. af højskolelærerne, at de er ansat på deltid. For de deltidsansatte lærere gælder det, at ansættelsesgraden i gennemsnit er 60 pct., mens den minimale ansættelsesgrad er 25 pct. og den maksimale er 88 pct. Resultaterne er opsummeret i Tabel 2.1. nedenfor.

Tabel 2.1. Højskolelærernes ansættelsesgrad

Spørgsmål: Hvad er din ansættelsesgrad?

	Minimum	Gennemsnit	Maksimum
Ansættelsesgrad	25 %.	60 pct.	88 pct.

Note: En enkelt respondent har angivet en ansættelsesgrad på 0 pct. og er således frasortet undersøgelsen.

2.3. Anciennitet

Som det i Tabel 2.2. nedenfor er den gennemsnitlige ansættelseslængde for nuværende fastansatte højskolelærere lige omkring 10 år.

Tabel 2.2. Højskolelærernes anciennitet

Spørgsmål: Hvor mange år har du undervist i højskoleverdenen (både nuværende og tidligere ansættelser)?

	Minimum	Gennemsnit	Maksimum
Anciennitet	< 1 år	9,9 år	35,0 år

Note: En enkelt respondent har angivet en anciennitet på 1000 år og er således frasortet undersøgelsen.

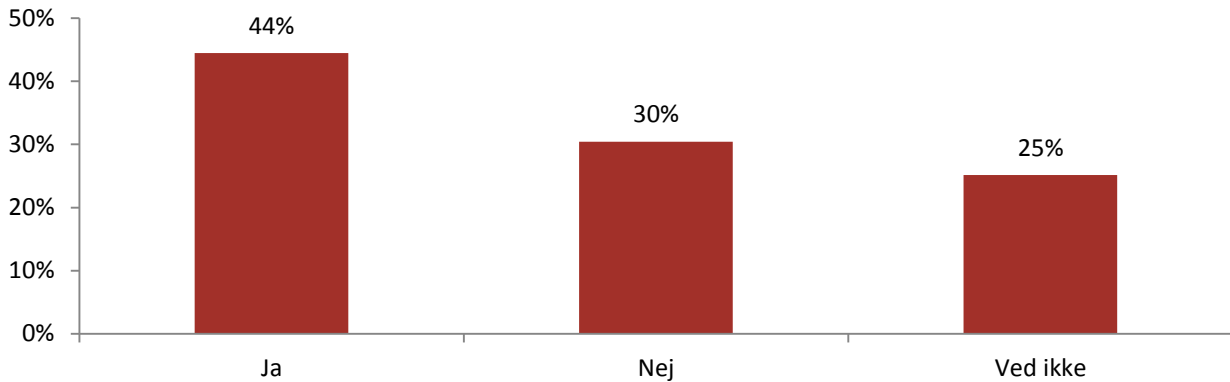
2.4. Brug af ny løn i ansættelsesaftaler

Som det ses i figuren nedenfor, har lidt under halvdelen ny løn som en del af deres ansættelseskontrakt, mens 30 pct. angiver, at de ikke har ny løn som en del af deres lønaftale, mens 25 pct. ikke ved det.

Livet som højskolelærer 2015

Figur 2.1. Brug af ny løn i lønftaler

Spørgsmål: Indgår ny løn i din lønftale?

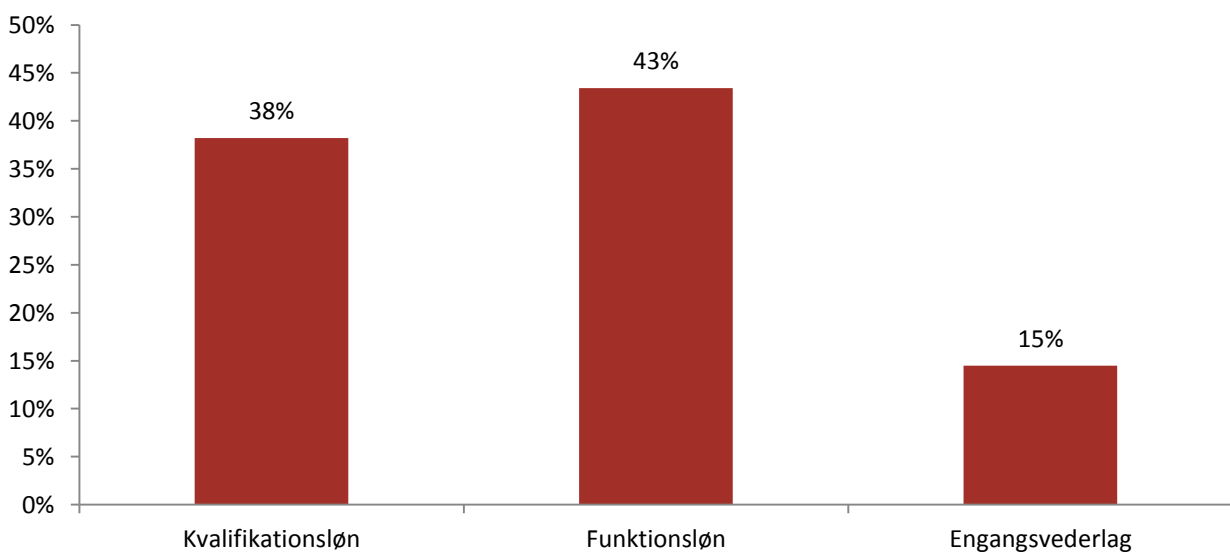

Nedenstående figur illustrerer brugen af kvalifikationsløn, funktionsløn og engangsvederlag blandt dem, som har ny løn som en del af deres ansættelsesaftale. Tager man eksempelvis udgangspunkt i kvalifikationsløn viser figuren, at 38 pct. af de 44 pct., som har ny løn som en del af deres ansættelsesaftale, får kvalifikationsløn. Det svarer til, at 17 pct. af alle lærere får kvalifikationstillæg.

Som det ses ovenfor i Figur 2.1. ved én ud af fire højskolelærere ikke om ny løn er en del af deres ansættelsesaftale. Blandt de højskolelærere, som angiver at have ny løn i deres ansættelseskontrakt, er der ligeledes én ud af fire, som ikke ved, om den ny løn består af kvalifikationsløn og/eller funktionsløn og/eller engangsvederlag. Dette er dog *ikke* illustreret i denne rapport.

Figur 2.2. Brug af kvalifikationsløn, funktionsløn og engangsvederlag blandt lærere med ny løn

Spørgsmål: Hvilke af følgende indgår i din lønftale med ny løn? (Kvalifikationsløn/funktionsløn/engangsvederlag)

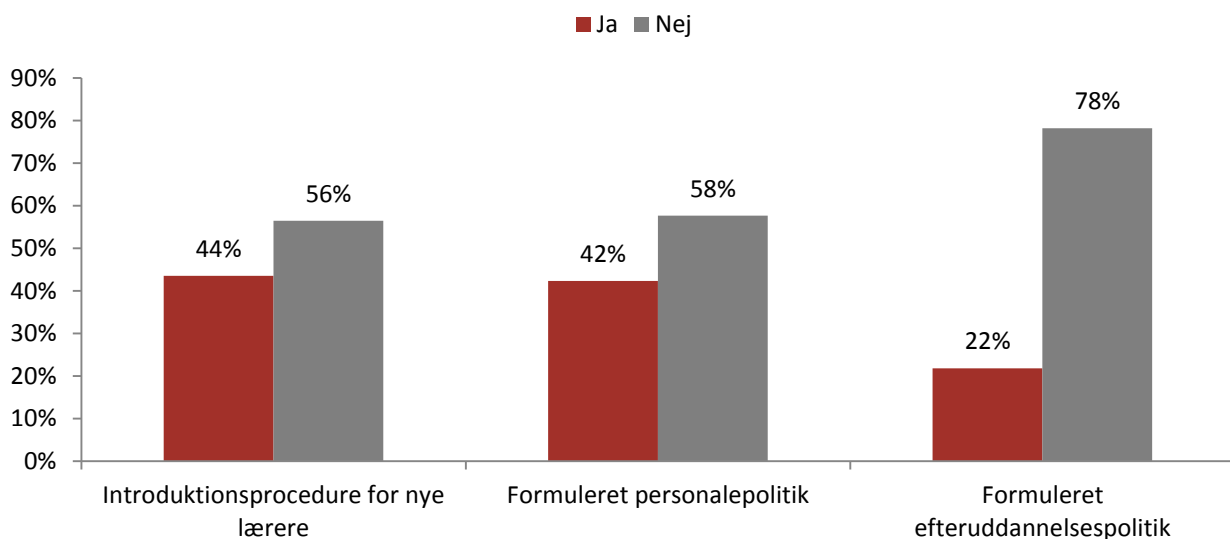
Livet som højskolelærer 2015

2.5. Kendskab til højskolens intro-, personale- og efteruddannelsespolitik

Figuren nedenfor viser højskolelærernes kendskab til forskellige politikområder på højskolen. For det første gælder det for alle tre områder, at det er under halvdelen, der kender til de pågældende politikker ude på skolerne. Højskolelærerne har lavest kendskab til efteruddannelsespolitik, mens lidt under halvdelen har kendskab til såvel introduktionsprocedure for nye lærere samt personalepolitikken på den enkelte skole.

Figur 2.3. Kendskab til højskolens intro-, personale- og efteruddannelsespolitik

Spørgsmål: Har du kendskab til om din skole har? (Introprocedure/personalepolitik/efteruddannelsespolitik)

2.6. Aftale om tidsfordeling på forskellige arbejdsområder

På nogle skoler eksisterer der en aftale mellem højskolelærere og højskolen om, hvordan tidsfordelingen er på forskellige arbejdsområder. Af de adspurgte højskolelærere har 58 pct. en aftale med deres skole om en arbejdsfordeling, mens 35 pct. ikke har, mens 7 pct. ikke ved, om de har.

Tabel 2.3. nedenfor viser tidsforbruget på forskellige arbejdsopgaver for de højskolelærere, som har angivet at have en aftale med højskolen om tidsforbruget på de angivne opgaver. Det ses her, at der er en nogenlunde lige fordeling mellem de fire arbejdsområder: Undervisning, forberedelse, samvær og øvrige arbejdsområder. Undervisning fylder i gennemsnit lidt mere end specielt øvrige arbejdsområder, mens der er aftale om, at en fjerdedel af arbejdstiden skal bruges på forberedelse og samvær.

Tabel 2.3. Tidsforbrug på forskellige arbejdsområder

Spørgsmål: Hvor mange procent af din arbejdstid bruger du på følgende arbejdsområder? (Undervisning, forberedelse, samvær og øvrige arbejdsområder)

	Minimum	Gennemsnit	Maksimum
Undervisning	10 pct.	31 pct.	70 pct.
Forberedelse	0 pct.	25 pct.	60 pct.
Samvær	0 pct.	27 pct.	60 pct.
Øvrige arbejdsområder	0 pct.	18 pct.	60 pct.

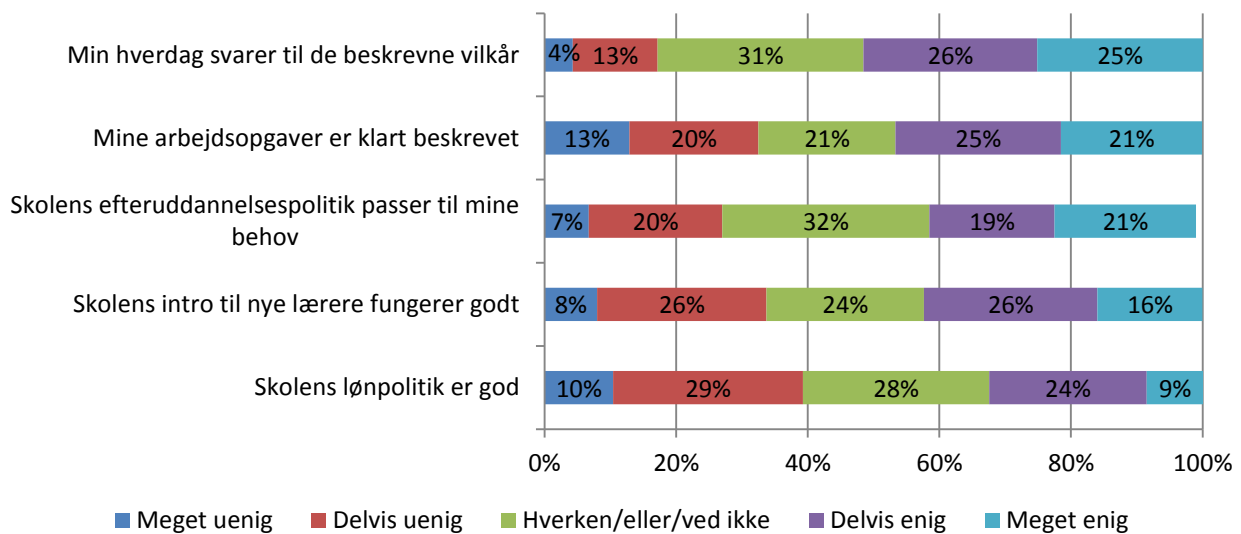
Livet som højskolelærer 2015

2.7. Holdning til højskolens politikker og egne arbejdsvilkår

I figuren herunder ses højskolelærernes holdning til en række udsagn om arbejdsvilkår og politikker på højskolen, hvor de er ansat. Overordnet kan man se, at højskolelærerne er mere tilfredse end utilfredse med fire ud af de fem kategorier: klart beskrevne vilkår, som passer på de daglige arbejdsopgaver, skolens efteruddannelsespolitik og skolen intro til nye lærere. Modsat er højskolelærerne mere utilfredse end tilfredse med de enkelte skolers lønpolitik.

Figur 2.4. Højskolelærernes holdning til arbejdsopgaver, -vilkår og skolepolitik

Spørgsmål: *Hvor enig er du i følgende udsagn?*

Note: Kategorierne "hverken enig eller uenig" og "ved ikke" er slået sammen til én kategori (grøn).

Livet som højskolelærer 2015

Afsnit 3: Undervisning og øvrige arbejdsopgaver

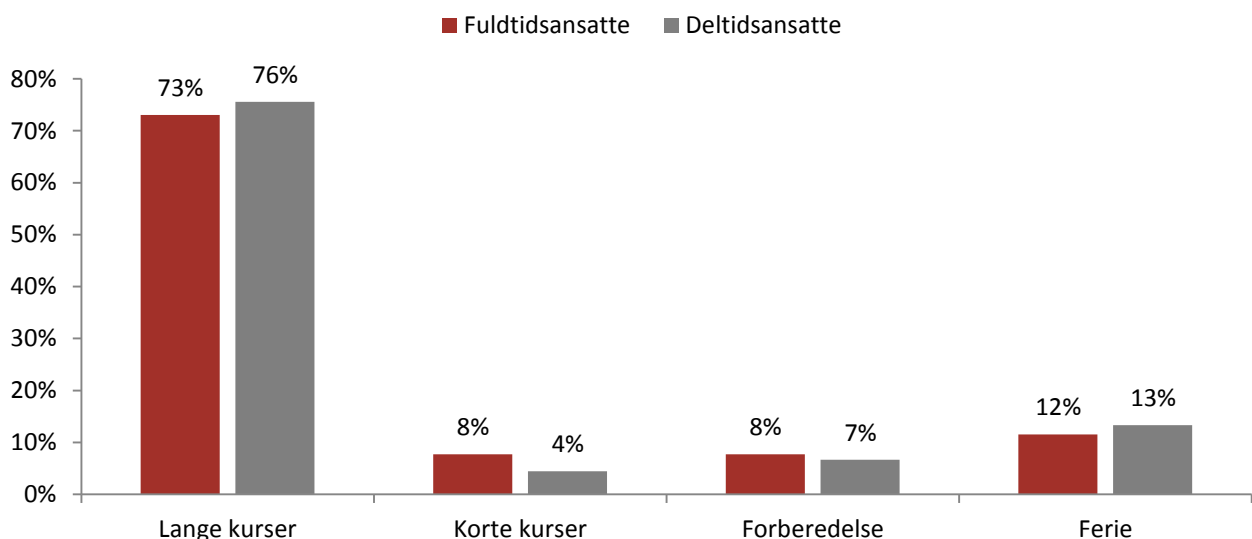
3.1. Arbejdsårets indhold

En højskolelærers arbejdsår kan groft sagt inddeles i fire forskellige aktiviteter: Lange kurser, korte kurser, forberedelse/fordybelse og ferie. Figuren nedenfor giver et overblik over, hvordan arbejdsåret for henholdsvis fuldtids- og deltidsansatte højskolelærere ser ud. Som det ses er søjlerne for de fire kategorier nogenlunde lige høje for fuldtidsansatte og deltidsansatte, hvilket indikerer, at de to grupper relativt set bruger lige meget af deres arbejdstid på de samme aktiviteter.

Såvel fuldtids- som deltidsansatte bruger omkring 75 pct. af deres tid på lange kurser, mens de bruger den resterende fjerdedel af deres tid på korte kurser, fordybelse og ferie. Skal der peges på en forskel mellem de to grupper må det være, at fuldtidsansatte bruger lidt mere tid på korte kurser, hvor deltidsansatte bruger lidt mere tid på lange kurser.

Figur 3.1. Højskolelærernes arbejdsår fordelt på lange og korte kurser, forberedelse og ferie

Spørgsmål: Hvordan fordeles dit arbejdsår?

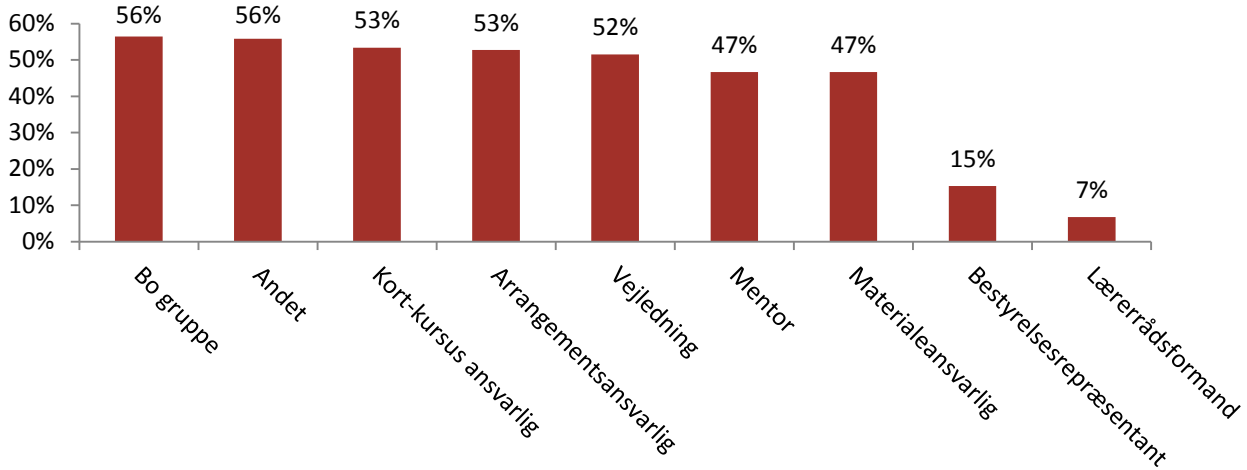
3.2. Højskolelærernes primære undervisningsfag

Figur 3.2. nedenfor fremgår en illustration af højskolelærernes primære undervisningsfag. Figuren består af en såkaldt 'ordsky', hvor de 30 hyppigst angivne fag fremgår. Jo større ordet er, desto flere lærere underviser i det pågældende fag. Ifølge figuren er musik, idræt og dansk de tre mest populære fag på de danske højskoler. Figuren er som sagt ikke udtømmende, men giver et indblik i den mangfoldighed af fag, som der undervises i rundt om på de danske højskoler.

Livet som højskolelærer 2015

Figur 3.3. Arbejdsopgaver, som ikke direkte vedrører undervisning

Spørgsmål: Hvilke af disse arbejdsopgaver varetager du udover din undervisning?

Som det fremgår af figuren ovenfor har 56 pct. af højskolelærerne angivet, at de har andre arbejdsopgaver end de nævnte. Eksempler på andre arbejdsopgaver fremgår af ordskyen nedenfor i Figur 3.4.

Figur 3.4. Andre arbejdsopgaver

Spørgsmål: Hvis du har andre arbejdsopgaver end de nævnte (Afsnit 3.3.), uddyb venligst.

Note: Ordnes størrelse svarer til, hvor hyppigt de fremgår af undersøgelsens resultater. Store ord fremgår flest gange.

Livet som højskolelærer 2015

Afsnit 4: Oplevelse af livet som højskolelærer

I dette afsnit forsøger vi at sætte ord på, hvordan højskolelærerne har det. Den første blok, som består af afsnit 4.1 og 4.2, skitserer det mest betydningsfulde ved at være højskolelærer – ifølge højskolelærerne selv. Den anden blok, som består af afsnit 4.3. og 4.4., ser modsat på, hvilke udfordringer der er forbundet med at være højskolelærer i dag.

I de to blokke vil der både være en åben del (4.1. og 4.3.) og en lukket del (4.2. og 4.4.).

I den åbne del har højskolelærerne fået lov til at udfolde deres egne tanker om henholdsvis det mest betydningsfulde og det mest udfordrende ved at være højskolelærer. Deres svar er afleveret i et åbent kommentarfelt. Afsnittene i denne rapport er således en sammenfatning af de centrale tendenser i højskolelærernes svar.

I den lukkede del har vi fremsat 19 relevante forhold ved tilværelsen som højskolelærer, som vi har bedt dem om at forholde sig til på en skala fra 1-5, hvor 1 er mindst betydning, og 5 er størst betydning. Vi rangerer derfor de 19 forhold efter deres gennemsnit og giver et forsigtigt bud på, hvilket forhold der er det vigtigste for højskolelærerne.

Ved både at have åbne og lukkede svarmuligheder sikrer vi, at højskolelærerne dels har mulighed for at åbne op for egne synsvinkler, mens de lukkede samtidig giver mulighed for at rangere de vigtigste forhold i forhold til hinanden. De åbne spørgsmål er placeret tidligere end de lukkede spørgsmål i undersøgelsen for at undgå påvirkning af respondenterne.

4.1. Det mest betydningsfulde ved at være højskolelærer – åbne svar

Det mest gennemgående tema i de åbne svar er at gøre en forskel for andre. Her nævnes eksempelvis faglig, menneskelig og social udvikling af eleverne, hvor man inspirerer til det videre livsforløb for de unge mennesker:

”(Det mest betydningsfulde for mig er...) at gøre en forskel i de unge menneskers liv, og hjælpe dem til at blive mere afklarede om, hvad de skal fremadrettet.”

Derudover fremgår det også af adskillige besvarelser, at højskolelærerne nyder at danne og udvikle personlige relationer til elever og kolleger.

”(Det mest betydningsfulde for mig er...) undervisningen og samværet med eleverne og en spændende hverdag, hvor man kan gøre en forskel og bliver brugt fagligt og menneskeligt”

Endelig synes de fleste højskolelærere godt om at arbejde i et fleksibelt og eksamensfrit miljø, hvor der er stor frihed og råderum til at tilrettelægge undervisningen i samspil med eleverne. Dette styrker ifølge flere højskolelærere deres egen faglige og personlige udvikling.

Livet som højskolelærer 2015

4.2. Rangering af det mest betydningsfulde ved at være højskolelærer – lukkede svar

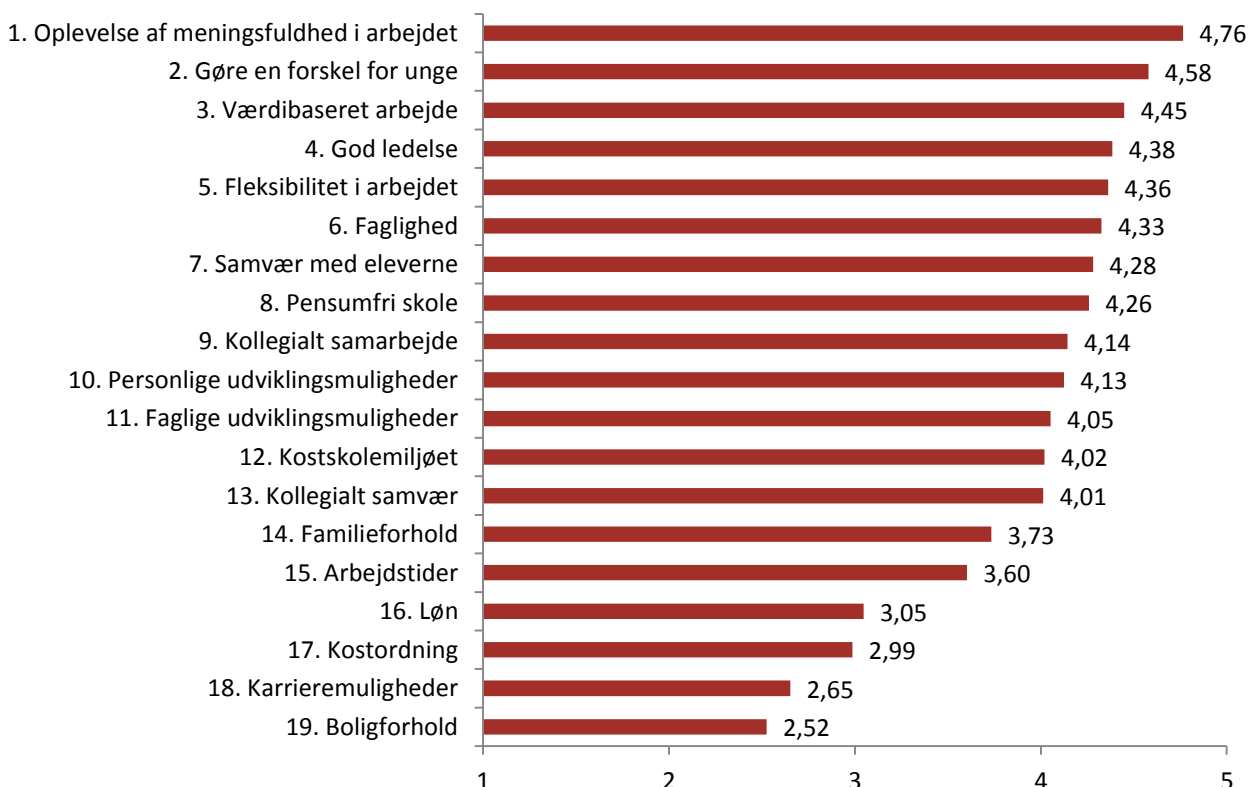
For de lukkede svar er det mest betydningsfulde forhold for højskolelærerne at opleve meningsfuldhed i arbejdet, gøre en forskel for unge mennesker og udføre værdibaseret arbejde, som alle har et gennemsnit på mellem 4,76 og 4,45, hvilket svarer til en score mellem 'stor betydning' og 'størst betydning'.

De mindst betydningsfulde forhold for en højskolelærer er ifølge undersøgelsen kostordninger, karrieremuligheder og boligforhold, som alle har en score mellem 2,52 og 2,99. Dette svarer til en score under middel, hvilket vil sige, at højskolelærerne i gennemsnit har vurderet, at disse forhold har 'mindre betydning' for deres arbejde som højskolelærere.

Mere generelt kan det påpeges, at højskolelærerne generelt har vurderet mange af forholdene vigtige illustreret ved de forholdsvis høje scorer (de 13 mest betydningsfulde forhold har alle en score over 4). Derudover synes der også at være høj overensstemmelse mellem de åbne svar (4.1.) og de lukkede svar (4.2.). Forhold som at gøre en forskel for unge mennesker, værdibaseret arbejde og fleksibelt arbejde går igen og bekræfter formodningen om, at det er de vigtigste forhold for højskolelærerne.

Figur 4.1. Det mest betydningsfulde ved at være højskolelærer

Spørgsmål: Vurder på en skala fra 1-5, hvor 1 er mindst og 5 er størst, hvor stor betydning de følgende forhold har for dig som højskolelærer.

Note: Scorerne er de beregnede gennemsnit for de 19 forskellige spørgsmål, hvor 1 = slet ikke betydning, 2 = mindre betydning, 3 = hverken/eller, 4 = stor betydning og 5 = størst betydning. En høj score er derfor udtryk for stor betydning.

Livet som højskolelærer 2015

4.3. Det mest udfordrende ved at være højskolelærer – åbne svar

Som den største udfordring nævnes det fleksible/grænseløse arbejde af langt de fleste højskolelærere. Herunder påpeger lærerne, at de har vanskeligt ved at afgrænse og balancere arbejde, fritid og privatliv og mangfoldigheden af opgaver kan ofte virke uoverskuelig. Derudover nævnes også aften- og weekendarbejde som en udfordrende faktor.

"(Den største udfordring er...) At der ikke er nogen afgrænsning af arbejdstid – man brænder for de mange utrolig spændende forhold der er på vores skoler, men vi risikerer at brænde lidt ud. Der bliver lagt mange nye funktioner på os lærere, og det er svært at planlægge arbejde og forberedelse."

Mere generelt fremhæver en lang række lærere, at de ofte arbejder under et væsentligt tidspres, hvilket kan resultere i vanskeligheder med forberedelse, faglig og personlig udvikling, kollegialt samarbejde og sparing og fælles retning.

En anden central udfordring er undervisningsdifferentiering af meget uhomogene elevgrupper med stort fagligt spænd, svingende motivation og forskellige kulturer. På mange højskoler er der mange udfordrede unge, og grænsen mellem vejledning, mentorskab og behandling er ikke altid nem at finde.

Lønnen nævnes også som en udfordring. Flere mener ikke, at lønnen svarer til arbejdsmængden.

"(Den største udfordring er...) Lønnen. Problemet opstår, fordi vi ikke tæller arbejdstimer ud over undervisningstimer, hvilket resulterer i selvledelse og massivt overarbejde, der ikke honoreres"

I undersøgelsen peger flere ligeledes på dårlig ledelse, hvor der mangler klare aftaler om opgaver, tid, forventninger, anerkendelse og løn.

"Dårlig ledelse med arbejdstidsaftaler, som ikke er konkrete, dårlig kommunikation mellem personalegrupperne og manglende MUS-samtaler."

Endelig nævnes den nationalpolitiske situation ligeledes, da usikkerhed i forhold til tilskud, krav om megen dokumentation og normalisering udfordrer højskolelærerne.

"At økonomien i skoleformen er så ringe, at det er svært at lave de ting vi gerne vil. At vi pålægges så mange unødvendige kontroller og regler, som gør det svært at arbejde som fri skole, der bruger kræfterne på at skabe den bedst mulige skole for eleverne. Manglende tillid fra samfund, politikere, embedsmænd i forhold til den vigtige opgave vi forsøger at løse."

4.4. Det mest udfordrende ved at være højskolelærer – lukkede svar

Højskolelærerne oplever udfordringer i forbindelse med ledelse af højskolerne, at håndtere sårbare unge i hverdagen og det grænseløse arbejde. Scoren for disse tre spørgsmål ligger mellem 3,20 og 3,53, hvilket ligger mellem 'neutral' og 'stor udfordring'. Derudover udgør to andre forhold, løn og arbejdstider, også nævneværdige udfordringer for højskolelærerne med scorer mellem 3,06 og 3,18.

Livet som højskolelærer 2015

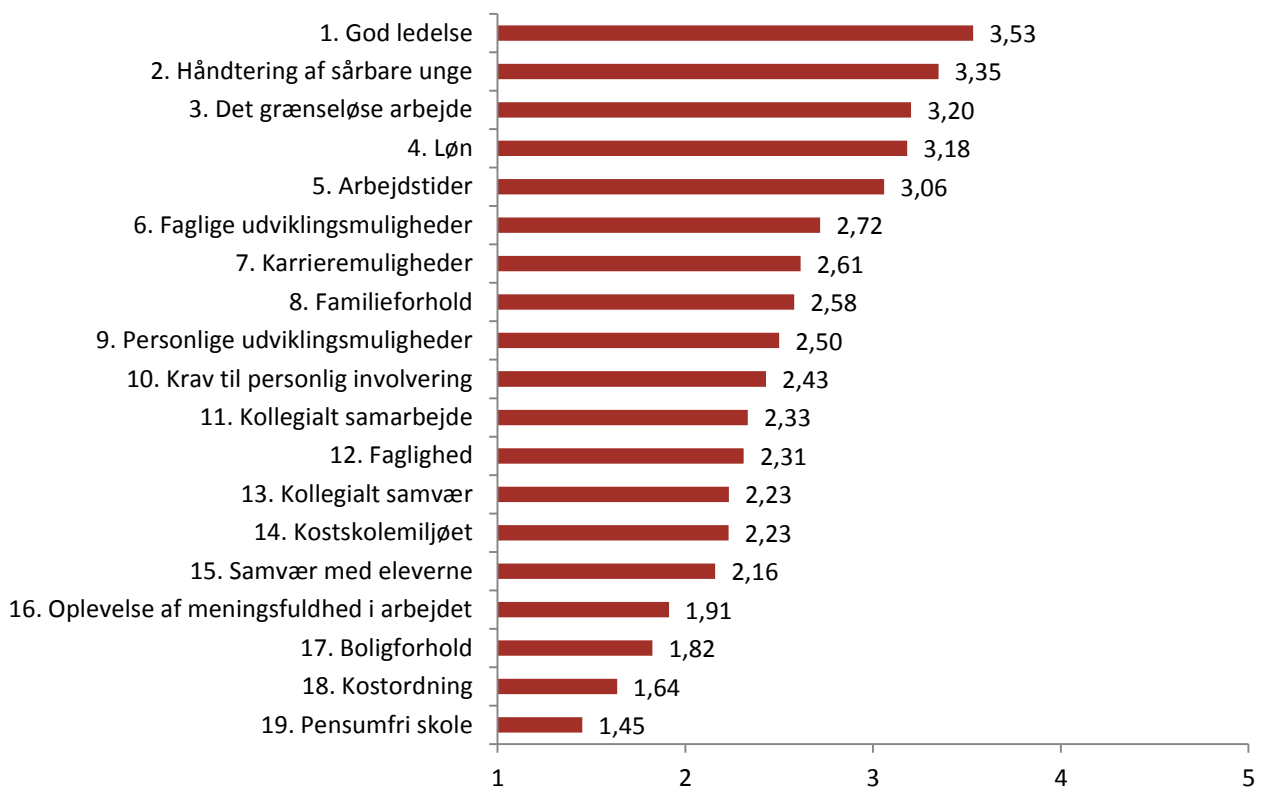
I modsætning hertil oplever højskolelærerne i mindst omfang udfordringer i forbindelse med pensumfri skole, kostordning og boligforhold, hvor scorerne ligger mellem 1,45 og 1,82, hvilket svarer til et sted mellem 'mindre udfordring' og 'slet ikke en udfordring'.

Overordnet kan det bemærkes, at der er relativt stort sammenfald mellem de åbne og de lukkede svar, idet mangel på god ledelse, håndtering af sårbare unge, det grænseløse arbejde, lønnen og arbejdstiderne alle er nævnt begge steder. Det tyder på, at der her er centrale udfordringer, som mange højskolelærere oplever i deres hverdag.

Sammenligner man det mest betydningsfulde med det mest udfordrende, er det endelig værd at bemærke, at 'God ledelse' er det fjerde mest betydningsfulde forhold for højskolelærerne, men samtidig ét af de mest udfordrende forhold ved livet som højskolelærer.

Figur 4.2. Det mest udfordrende ved at være højskolelærer

Spørgsmål: Vurder på en skala fra 1-5, hvor 1 er mindst og 5 er størst, hvor stor en udfordring følgende forhold er for dig som højskolelærer.

Note: Scorerne er de beregnede gennemsnit for de 19 forskellige spørgsmål, hvor 1 = mindst betydning, 2 = mindre betydning, 3 = hverken/eller, 4 = stor betydning og 5 = størst betydning. En høj score er derfor udtryk for stor udfordring.

Livet som højskolelærer 2015

Afsnit 5: Højskolelærernes kompetencer

Dette afsnit handler om højskolelærernes kompetencer. Først afdækkes de vigtigste kompetencer for en højskolelærer, mens afsnittet afsluttes med et overblik over de vigtigste kompetencer, som lærerne har udviklet, mens de var højskolelærere.

Som det ses nedenfor er svarene på begge spørgsmål illustreret som en 'ordsky', hvor princippet bag er det samme som de to foregående ordskyer i afsnit 3.2. og 3.3. Den eneste forskel er, at forfatterne har foretaget en omskrivning af svarene, så de alle er udtrykt som tillægsord. Ordskyerne skal læses således, at den gode højskolelærer kan beskrives med de nævnte tillægsord. For overblikkets skyld er det kun de 25 vigtigste kompetencer, som er fremhævet i de nedenstående figurer.

5.1. De tre vigtigste kompetencer som højskolelærer

Figur 5.1. nedenfor viser tydeligt, at højskolelærerne vægter faglighed rigtig højt i det daglige arbejde. En højskolelærer er først og fremmest faglig. Derefter kommer en række beskrivende ord som empatisk, social og engageret, som ifølge højskolelærerne ligeledes er med til at beskrive den gode højskolelærer.

Af andre vigtige kompetencer kan nævnes energisk, rummelig, nærværende, menneskeklog, interesseret og humoristisk.

Figur 5.1. Hvad er højskolelærerens vigtigste kompetencer?

Spørgsmål: Nævn dine tre vigtigste kompetencer som højskolelærer.

Note: 'Faglig' er klart det tillægsord, der nævnes oftest i undersøgelsen. Størrelsesforholdet mellem faglig og de andre ord burde derfor have været større end tilfældet er i figuren, men af hensyn til overblikket er ordstørrelsen for 'faglig' sænket en smule.

Livet som højskolelærer 2015

5.2. De tre vigtigste udviklede kompetencer som højskolelærer

Modsat ordskyen ovenfor illustrerer Figur 5.2. de vigtigste kompetencer, som højskolelærerne har udviklet i løbet af den tid, hvor de har været højskolelærere.

Her kan det først og fremmest bemærkes, at faglighed ikke nyder samme status som i den ovenstående figur. Der i stedet fokus på nogle 'blødere' beskrivelser som at være forstående, didaktisk (udviklet god undervisningsfærdighed), struktureret, formidlende, omstillingsparat og samarbejdende.

Derudover vurderer højskolelærere blandt andet også, at de er blevet mere selvstændige, mere rummelige, mere vejledende, mere pædagogiske og mere tålmodige.

Figur 5.2. Hvilke kompetencer udvikler højskolelærere?

Spørgsmål: Nævn de tre vigtigste kompetencer, som du har udviklet som højskolelærer.

Note: Scorerne er de beregnede gennemsnit for de 19 forskellige spørgsmål, hvor 1 = mindst betydning, 2 = mindre betydning, 3 = hverken/eller, 4 = stor betydning og 5 = størst betydning. En høj score er derfor udtryk for stor udfordring.

Livet som højskolelærer 2015

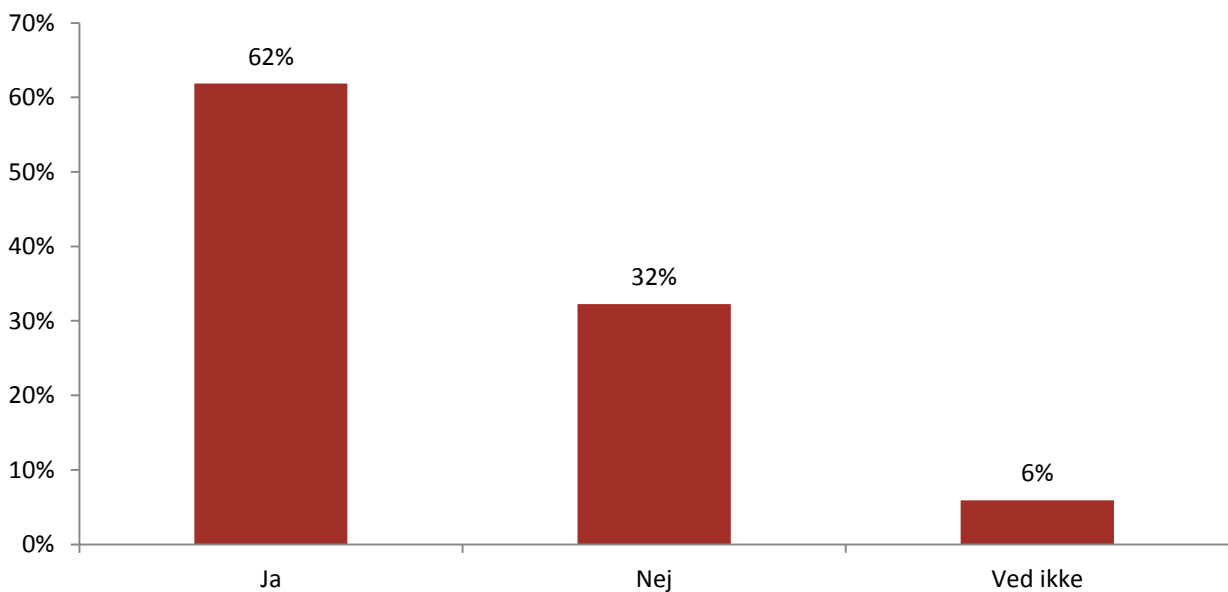
Afsnit 6: Efteruddannelse – ønsker og praktiske begrænsninger

6.1. Udvikling af kompetencer ved efteruddannelse

I den nedenstående figur ses en oversigt over højskolelærernes kompetenceudvikling ved brug af efteruddannelse. Det ses her, at cirka to ud af tre har gennemgået efteruddannelsesforløb, hvor de har udviklet relevante kompetencer til brug i højskoleverdenen. Den resterende tredjedel har enten ikke deltaget i efteruddannelse eller er ikke klar over, om de har.

Figur 6.1. Udvikling af kompetencer ved efteruddannelse

Spørgsmål: Har du udviklet kompetencer i forbindelse med efteruddannelse i løbet af din tid som højskolelærer?

I forbindelse med dette spørgsmål spurgte vi ind til, hvilke kompetencer de enkelte højskolelærere havde udviklet i forbindelse med efteruddannelse. Nedenstående liste giver et overblik over de ti hyppigst brugte efteruddannelseskurser:

- HPU og anden pædagogik
- Mentor- og vejledning
- Unges særlige udfordringer
- Motion og sundhed
- Friluftsliv
- Kreativitet (keramik, teater, musik, billedkunst, osv.)
- Sociale medier og IT
- Journalistik og retorik
- Projektledelse
- Undervisning i dansk som andetsprog

Højskolelærerne nævner især HPU og anden pædagogisk udvikling samt mentor- og vejledningskurser som de mest anvendte efteruddannelser. De øvrige efteruddannelser nævnes af en række højskolelærere.

Livet som højskolelærer 2015

6.2. Forslag til andre efteruddannelsesmuligheder

Højskolelærerne blev ligeledes bedt om at komme med deres ønsker i forhold til fremtidige opkvalificering via efteruddannelse. De ti hyppigste ønsker til efteruddannelse fremgår nedenfor:

- *Pædagogiske, herunder samtaleteknik med og håndtering af sårbare unge*
- *Fagspecifikke, herunder gerne akademisk efteruddannelse på universitetsniveau*
- *Kommunikation og formidling*
- *Ledelse*
- *Undervisning i dansk for udlændinge*
- *Kreativitet (keramik, teater, musik, billedkunst, osv.)*
- *Idrætsfaglighed*
- *Sundhed (yoga, foreningsfitness, mindfulness, osv.)*
- *Digitalisering og digitale løsninger*
- *Politik og demokrati*

Det kan her nævnes, at der i vidt omfang er overlap mellem de mest brugte efteruddannelseskurser og de mest efterspurgte. Overordnet fylder ønsker om mere fagspecifik udvikling mere end beskrivelsen af, hvilke efteruddannelser lærerne har været på. Endelig nævnes efteruddannelse i kommunikation og formidling samt politik og demokrati som ønsker til fremtidig efteruddannelse, som ikke fremgår af de hyppigste efteruddannelseskurser i Afsnit 6.2.

6.3. Udfordringer i forbindelse med deltagelse i efteruddannelse

Resultaterne viser, at omkring halvdelen af højskolelærerne oplever udfordringer i forbindelse med opkvalificering ved efteruddannelse. Nedenfor oplistes højskolelærernes udfordringer ift. Efteruddannelse:

- *Tidsmæssige udfordringer – afholdelse af undervisningstimer og ophobet arbejdsmængde*
- *Økonomiske udfordringer*
- *Manglende relevante tilbud*
- *Udfordringer med selv at skulle finde vikarer*
- *Manglende information om efteruddannelsesmuligheder*
- *Manglende prioritering af efteruddannelse hos skolens ledelse*

De to forklaringer, som hyppigst fremsættes af højskolelærerne, er tidsmæssige- og økonomiske udfordringer. De tidsmæssige udfordringer består primært i at få afholdt den daglige undervisning samtidig med efteruddannelse og at der ophober sig store arbejdsmængder, mens man er i efteruddannelse. Derudover nævnes også de økonomiske udfordringer i vidt omfang. Her er det primært de afsatte midler til efteruddannelse, som opleves som udfordringer.

De sidste fem punkter nævnes af færre, men fremstår alligevel som tydeligt oplevede udfordringer hos en lang række højskolelærere. Enkelte nævner, at der mangler relevante efteruddannelsesstilbud til netop

Livet som højskolelærer 2015

dem, mens andre end ikke føler, at de får nok information om mulighederne for efteruddannelse. Endelig nævner flere lærere, at de savner en klar prioritering af efteruddannelsesmuligheder blandt skolens ledelse.

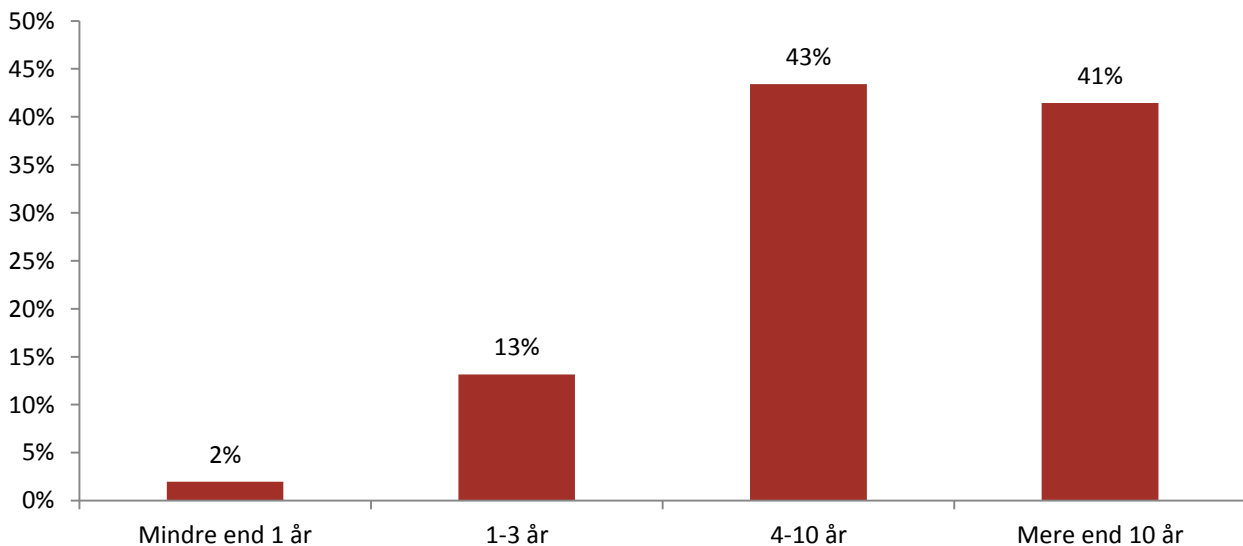
Livet som højskolelærer 2015

Afsnit 7: Højskolelærernes fremtidsudsigter

Endelig har vi spurgt højskolelærerne, hvor længe de forventer at skulle være en del af højskoleverdenen, hvis de kigger ud i fremtiden. Figur 7.1. nedenfor opsummerer svarene:

Figur 7.1. Højskolelærernes fremtidsudsigter

Spørgsmål: *Hvor længe forestiller du dig at være en del af højskoleverdenen?*

Som det ses i figuren ovenfor har cirka ni ud af ti højskolelærere en forventning om at skulle være en del af højskoleverdenen i mindst fire år, mens to ud af fem forventer at være med i mere end ti år. Modsat svarer kun to pct., at de forventer at forlade højskoleverdenen inden for det næste års tid.

Livet som højskolelærer 2015

Tabel- og figurliste

Tabelliste

Nr.	Titel	Side
1.1.	Højskolelærernes aldersfordeling	3
2.1.	Højskolelærernes ansættelsesgrad	6
2.2.	Højskolelærernes anciennitet	6
2.3.	Tidsforbrug på forskellige arbejdsområder	8
3.1.	Antallet af årlige undervisningstimer for fuldtids- og deltidsansatte	10

Figurliste

Nr.	Titel	Side
1.1.	Højskolelærernes civilstatus	3
1.2.	Højskolelærernes uddannelsesbaggrund	4
1.3.	Højskoletype	4
1.4.	Højskolelærernes afstand til den højskole, hvor de er ansat	5
2.1.	Brug af ny løn i lønaftaler	7
2.2.	Brug af kvalifikationsløn, funktionsløn og engangsvederlag blandt lærere med ny løn	7
2.3.	Kendskab til højskolens intro-, personale- og efteruddannelsespolitik	8
2.4.	Højskolelærernes holdning til arbejdsopgaver, -vilkår og skolepolitik	9
3.1.	Højskolelærernes arbejdsår fordelt på lange og korte kurser, forberedelse og ferie	10
3.2.	Højskolelærernes primære undervisningsfag	11
3.3.	Arbejdsopgaver, som ikke direkte vedrører undervisning	12
3.4.	Andre arbejdsopgaver	12
4.1.	Det mest betydningsfulde ved at være højskolelærer	14
4.2.	Det mest udfordrende ved at være højskolelærer	16
5.1.	Hvad er højskolelærerens vigtigste kompetencer?	17
5.2.	Hvilke kompetencer udvikler højskolelærere?	18
6.1.	Udvikling af kompetencer ved efteruddannelse	19
7.1.	Højskolelærernes fremtidsudsigter	21